

Liikenne- ja viestintäministeriölle

Viite: LVM/1570/13/2017, lausuntopyyntö 14.06.2018

Valtioneuvoston periaatepäätös mediapoliittisesta ohjelmasta

Medialiitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto liikenne- ja viestintäministeriön luonnoksesta valtioneuvoston periaatepäätökseksi mediapoliittisesta ohjelmasta.

Yleiset huomiot periaatepäätöksen luonnoksesta

1. Ohjelmassa esitetyt tavoitteet – kuten kansalaisten oikeus monipuoliseen luotettavaan tietoon, medialiiiketoiminnan mahdollistava toimintaympäristö ja reilu kilpailu - ovat erittäin kannatettavia ja tärkeitä koko demokraattisen yhteiskunnan toiminnan kannalta. Hyvien tavoitteiden tueksi esitetään useita oikeansuuntaisia keinoja, joiden toteutumisen seurantaan on syytä kiinnittää erityistä huomiota, etenkin kun vaalikausi vaihtuu kesken esitetyn aikajänteen. Ohjelman vaikuttavuutta heikentää sen sisältämien konkreettisia taloudellisia resursseja osoittavien esitysten vähäisyys.
2. Alennettu arvonlisäverokanta on tehokkain ja kilpailuneutraalein keino tukea monipuolisen journalismin ja kirjallisuuden tuottamista kansalaisten saataville. Esitetty digitaalisten julkaisujen alv:n alentaminen printtijulkaisujen tasolle on tärkeä askel oikeaan suuntaan, mutta merkittävämpien positiivisten vaikutusten saavuttamiseksi on tavoitteeksi asetettava nollaverokantaan siirtyminen EU-lainsäädännön avaamien mahdollisuuksien mukaisesti.
3. Mediapolitiikan kokonaistarkasteluun tähtäävässä ohjelmassa on yksi huomattava puute, kun Yleisradion tehtävä, rahoitus ja valvonta on rajattu kokonaan sen ulkopuolelle. Valtion ylivoimaisesti suurin taloudellinen panostus media-alaan, sen käyttö ja vaikutukset koko mediamarkkinaan tulisi jatkossa kytkeä mukaan mediapoliittiseen ohjelmaan. Yleisradioyhtiöiden vaikutus muiden mediayritysten toimintaedellytyksiin on todettu erinomaisesti Ruotsin tuoreessa julkisen palvelun [komiteaselvityksessä](#).

Mediapoliittisen ohjelman tavoitteista ja toimenpiteistä Medialiitto toteaa tarkemmin seuraavaa:

1. Tuetaan vastuullista mediaa ja journalismia, niiden käyttöä sekä uusien toimijoiden syntyä

Digitaalisten lehtien ja kirjojen alv:n alentaminen painettujen julkaisujen tasolle on toteutettava mahdollisimman pikaisesti. Sen lisäksi on käytettävä kaikki mahdollinen kansallinen liikkumavara myös printti-alv:n alentamiseksi. Mikäli EU:n neuvoston lupa digijulkaisujen alv:n alentamiselle viivästyy edelleen, on selvitettävä kansalliset keinot komission linjauksen toteuttamiseen jollain muulla tavalla.

Nimenomaan uusien journalististen toimijoiden tukemista tärkeämpää on yleisempi kannustaminen innovaatioihin ja uusiin julkaisuihin. Tuen on oltava kilpailua vääristämätön. Suoria mediatukia tehokkaampi ja kilpailuneutraalimpi tapa on epäsuora verotuki.

Jos suoria tukia käytetään, niiden tulee olla mahdollisimman laajavaikutteisia, tasapuolisia ja alustaneutraaleja. Laajasti omistetun ja suurta osaa mediakentästä palvelevan kansallisen uutistoimiston säilyminen elinkelpoisena ja sen uusiutumisen tukeminen ovat tärkeitä tavoitteita.

2. Varmistetaan, että media-alan sääntely on ennustettavaa ja vaikutetaan EU-tason sääntelyyn

Mediatoimijoiden suojaaminen lisäsääntelyltä esimerkiksi mainonnassa on erinomainen linjaus, samoin kuin sääntelyn tasapuolisuus kotimaisten toimijoiden ja globaalien yhtiöiden välillä.

Tekijänoikeussuoja on mediayritysten liiketoiminnan kannalta tärkeä investointien suojamuoto. Yritysten on voitava lisensoida ja hyödyntää oikeuksiaan sopimusvapauden periaatteita kunnioittaen. Sopimuslissensijärjestelmällä on paikkansa sisältöjen hyödyntämisessä, mutta sopimuslissensien käyttöalueet on säädettävä tarkkarajaisesti ja suunnattava vain sellaiseen oikeuksien massakäyttöön, jossa yksilöllinen lissensointi ei käytännössä ole mahdollista. Medialiitto ei kannata yleistä sopimuslissenssiä, sillä se merkitsisi suhteetonta oikeudenhaltijoiden oikeusaseman rajoittamista.

EU:ssa käsiteltävänä oleva lehtijulkaisujen suoja on julkaisuliiketoiminnan elinvoimaisuuden ja digitaalisen kasvun kannalta merkittävä uudistus. Medialiitto toivoo Suomelta tukea demokratiaa vahvistavan ja yhteiskuntarauhaa rakentavan lehdistön tekijänoikeusaseman vahvistamisessa. Mahdollinen kansallinen liikkumavara uuden lehtikustantajan oikeuden voimaan saattamisessa tulisi käyttää enemmän kotimaisen lehdistön kuin kansainvälisten alustayhtiöiden oikeusaseman parantamiseksi digitaalisilla markkinoilla.

3. Tuetaan digitaalisen jakelun kehitystä ja hillitään jakelukustannusten nousua

Digitaalisten verkkojen kehittämisen lisäksi on kansalaisten tiedonsaannin ja lehtien toimintaedellytysten kannalta elintärkeää huolehtia myös fyysisen jakelun toimivuudesta ja

kustannustehokkuudesta. Se edellyttää koko jakelujärjestelmän uudistamista niin, että eri jakeluja yhdistetään ja markkinoiden toimivuutta parannetaan. Yhteiskunta vastaa lainsäädännön ja viranomaisvalvonnan kautta jakeluinfraktuurin olemassaolosta ja sen kautta kansalaisille tuotettavan palvelun tasapuolisuudesta.

4. Vahvistetaan medialukutaitoa ja mediataitoja sekä suunnataan mediakasvatusta uusille kohderyhmille

Medialiitto on tyytyväinen luonnoksen mediakasvatuslinjauksiin, joissa korostetaan erityisesti aikuisten medialukutaidon tukemisen tärkeyttä. Tarve aikuisten mediakasvatukselle ja kriittisen medialukutaidon tukemiselle on suuri. Digi-ikäkauden taidot eivät ole vain teknisiä taitoja, vaan myös kykyä hakea tietoa ja arvioida sitä kriittisesti. Tarvitaan myös ymmärrystä sisältöjen jakelu- ja valikoitumistavoista, algoritmeista ja tietosuojasta.

Medialiitto ja sen jäsenliitot Aikakausmedia ja Sanomalehtien Liitto ovat halukkaita osallistumaan aktiivisesti yhteistyöhön mediakasvatuksen alueella.

5. Lisätään tietoisuutta disinformaatiosta ja vastustetaan disinformaation, vihapuheen ja laittomien sisältöjen leviämistä

Oikean tiedon tuottaminen kansalaisille on median ydintehtävä ja luotettavuus sen liiketoiminnan tärkein arvo. Journalistit tekevät faktantarkistusta työkseen ja verifioidut tiedot julkaistaan päätoimittajavastuulla. Julkisen sanan neuvostoon sitoutuneet me

diat korjaavat olennaiset asiavirheet Journalistin ohjeiden mukaisesti. Paras keino torjua disinformaatiota on huolehtia luotettavan sisällön kustantamisen edellytyksistä.

Sosiaalisessa mediassa ja muissa globaalien teknologiayhtiöiden palveluissa ongelmaksi muodostunut disinformaation, vihapuheen ja laittomien sisältöjen leviäminen on ensisijaisesti näiden yhtiöiden vastuulla.

Medialiitto kannattaa toimia journalisteihin ja muihin mediassa työskenteleviin henkilöihin kohdistuvan uhkailun vähentämiseksi. Esimerkiksi syytekynnystä arvioitaessa tulisi säännönmukaisesti ottaa huomioon myös journalistin rooli julkisuuden palveluksessa ja hänen mahdollisesta vaiennamisestaan aiheutuva uhka yleisön sananvapaudelle.

6. Kehitetään esteettömyyttä lisääviä teknologioita ja turvataan erityisryhmien palvelutaso

Valtion säätäessä yksityisille toimijoille mediapalveluiden saavutettavuuteen ja esteettömyyteen liittyviä velvoitteita, tulee niiden kustannukset korvata kaikille toimijoille tasapuolisesti julkisista varoista.

7. Lisätään yhteistyötä ja sidosryhmien osallistumista mediapolitiikan valmisteluun

Mediapolitiikan vaikutusten kokonaisvaltainen, ministeriörajat ylittävä seuranta on tarpeen. Medialiitto osallistuu siihen jatkossakin mielellään.

Medialiitto ry

Jukka Holmberg
toimitusjohtaja

Medialiitto on media-alan ja graafisen teollisuuden yritysten edunvalvontajärjestö. Jäsentyrityksemme edistävät sananvapautta, kotimaista kulttuuria ja demokratiaa tuottamalla suomalaisille laadukkaita mediatuotteita ja -palveluja. Jäsenjärjestömme ovat Aikakausmedia, Graafinen Teollisuus, Sanomalehtien Liitto ja Suomen Kustannusyhdistys. Yhdessä edustamme lähes 700:aa yritystä, jotka työllistävät noin 20 000 henkilöä ja tuottavat 4,3 miljardin euron liikevaihdon.